TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA INNOVATSION USULLAR

CHDPU Turizm fakulteti Xorijiy til va adabiyoti
(ingliz tili) **Nazirjonova Durdonaxon Nizomiddin qizi**

Ilmiy rahbar: CHDPU pedagogika fakulteti
"Umumiy pedagogika"kafedrasi v.b dotsenti
pedagogika fanlari falsafa doktori(PhD),
Karshiyeva Dilbar Eshpulatovna.
https://orcid.org/0009-0009-7105-2792
Email: d.karshiyeva1986@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim jarayonida qo'llanilayotgan zamonaviy o'qitish usullari, ularning pedagogik samaradorligi hamda o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, muammoli o'qitish, loyiha asosida o'qitish kabi metodlarning afzalliklari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari zamonaviy metodlar o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, kreativligi va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: zamonaviy ta'lim, interfaol metodlar, pedagogik texnologiya, innovatsiya, kompetensiya, loyiha metodi, muammoli ta'lim.

Аннотация: В данной статье рассматриваются современные методы обучения, используемые в образовательном процессе, их педагогическая эффективность и роль в развитии знаний, навыков и компетенций учащихся. Также анализируются преимущества таких методов, как интерактивные методы, информационно-коммуникационные технологии, проблемно-ориентированное обучение и проектное обучение. Результаты исследования показывают, что современные методы способствуют развитию самостоятельного мышления, креативности и практических навыков учащихся.

Ключевые слова: современное образование, интерактивные методы, педагогические технологии, инновации, компетенции, проектный метод, проблемно-ориентированное обучение.

Abstract: This article discusses modern teaching methods used in the educational process, their pedagogical effectiveness and their role in developing students' knowledge, skills and competencies. It also analyzes the advantages of such methods as interactive methods, information and communication technologies, problem-based learning, and project-based learning. The results of the study show that modern methods serve to develop students' independent thinking, creativity and practical skills.

Keywords: modern education, interactive methods, pedagogical technology, innovation, competence, project method, problem-based learning.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida ta'lim tizimi oldiga yangi talablar qo'yilmoqda. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, jamiyat ehtiyojlarining o'zgarishi, mehnat bozorida raqobatning ortishi ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu bois an'anaviy o'qitish usullari bilan bir qatorda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash dolzarb masalaga aylangan. Zamonaviy ta'limning asosiy maqsadi – shaxsning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, mustaqil fikrlovchi, ijodkor, muammolarni hal qila oladigan mutaxassislarni tayyorlashdir. Bunday natijaga erishishda o'qitishning zamonaviy usullari muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy metodlar o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Pedagogik adabiyotlarda zamonaviy o'qitish metodlariga interfaol metodlar, muammoli ta'lim, loyiha metodi, modulli o'qitish, masofaviy ta'lim, blended learning (aralash ta'lim), STEAM yondashuvi kabilar kiradi. [1]Ushbu metodlar ta'lim jarayonini samarali tashkil etishga, o'quvchilar faolligini oshirishga xizmat qiladi. Zamonaviy o'qitish usullarini joriy etishda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, texnik vositalarning yetishmasligi, internet tarmog'ining sustligi, ayrim o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi yetarli emasligi ta'lim jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Biroq ushbu muammolarni hal qilish orqali zamonaviy ta'lim texnologiyalarini keng qo'llash imkoniyati yaratiladi.

Zamonaviy o'qitish metodlari ta'lim tizimini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ular o'quvchilarning bilim darajasini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish, ijodiy yondashuvni shakllantirish hamda amaliy ko'nikmalarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Kelajakda ta'lim jarayonida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, pedagoglarning kasbiy malakasini oshirish, zamonaviy metodlarni takomillashtirish orqali ta'lim samaradorligini yanada oshirish mumkin.

Mazkur tadqiqotning maqsadi – ta'limda o'qitishning zamonaviy usullarini tahlil qilish, ularning pedagogik samaradorligini aniqlash hamda ta'lim jarayoniga tatbiq etish imkoniyatlarini o'rganishdir. Tadqiqot vazifalari-zamonaviy o'qitish metodlarining nazariy asoslarini o'rganish, innovatsion pedagogik texnologiyalarning ta'lim samaradorligiga ta'sirini tahlil qilish. Zamonaviy metodlarning o'quvchilar kompetensiyalarini rivojlantirishdagi o'rnini asoslash.

METODOLOGIYA

Tadqiqot davomida pedagogik kuzatuv, tahlil, taqqoslash, umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, ilmiy adabiyotlar o'rganilib, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash tajribalari tahlil qilindi. Interfaol metodlar o'quvchilarni faol fikrlashga undaydi. Bunda o'qituvchi tashkilotchi, yo'naltiruvchi rolini bajaradi.

[1] Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2019.

Asosiy interfaol metodlar: Aqliy hujum (Brainstorming), klaster, insert, venn diagrammasi, boomerang va debat metodlari. [1;123] Ushbu metodlar o‘quvchilarni erkin fikr bildirishga, muloqot qilishga o‘rgatadi. Zamonaviy o‘qitish metodlari an’anaviy ta’lim usullariga nisbatan samaraliroq bo‘lib, o‘quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi, mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

- Muammoli o‘qitishda o‘quvchilar oldiga muammo qo‘yiladi va uni mustaqil hal qilish talab etiladi. Bu usul tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi.
- Loyiha metodi o‘quvchilarning mustaqil izlanish olib borishini ta’minlaydi. O‘quvchilar ma’lum muammoni hal qilish uchun loyiha ishlab chiqadilar.

- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish. AKT o‘quv jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

- STEAM – fan, texnologiya, muhandislik, san’at va matematika integratsiyasiga asoslangan yondashuvdir.

STEAM ta’lim:[2]

- mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi
- innovatsion g‘oyalarni shakllantiradi
- muammolarni kompleks hal qilishga o‘rgatadi

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, zamonaviy o‘qitish metodlarini samarali qo‘llash o‘qituvchining kasbiy kompetensiyasiga ham bevosita bog‘liq. O‘qituvchi innovatsion texnologiyalarni bilishi, ularni dars jarayonida to‘g‘ri qo‘llay olishi zarur. Shu sababli pedagog kadrlarning malakasini oshirish, ularni yangi metodlar bilan tanishtirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. O‘qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish orqali ta’lim sifatini oshirish mumkin.

Tadqiqot natijalari zamonaviy o‘qitish metodlari ta’lim samaradorligini oshirishini ko‘rsatdi.

Quyidagi natijalar aniqlandi:

1. Interfaol metodlar o‘quvchilarning darsdagi faolligini oshiradi.
2. Muammoli o‘qitish tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi.
3. Loyiha metodi mustaqil ta’lim ko‘nikmalarini shakllantiradi.
4. AKT vositalari dars samaradorligini oshiradi.
5. STEAM yondashuvi integrativ bilimlarni rivojlantiradi.

[2]Tolipov O‘. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi. Toshkent, 2018.

Tajriba natijalari shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy metodlar qo‘llanilgan guruhlarda o‘zlashtirish ko‘rsatkichi yuqori bo‘lgan.

O‘quvchilarda quyidagi kompetensiyalar rivojlandi:

- kommunikativ kompetensiya
- axborot bilan ishlash kompetensiyasi
- ijtimoiy kompetensiya
- kreativ fikrlash

MUHOKAMA

Zamonaviy o‘qitish metodlari an’anaviy metodlarga nisbatan samaraliroq hisoblanadi. Chunki ular o‘quvchilarni faollikka undaydi. Interfaol metodlar o‘quv jarayonini jonlantiradi, o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi. Muammoli o‘qitish usuli o‘quvchilarni mustaqil qaror qabul qilishga o‘rgatadi. Loyiha metodi esa amaliy tajriba orttirishga yordam beradi. AKT vositalaridan foydalanish ta’lim jarayonini raqamlashtirishga xizmat qiladi. Bu esa zamonaviy mutaxassislarni tayyorlashda muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy metodlarni qo‘llashda o‘qituvchining kasbiy kompetensiyasi muhim rol o‘ynaydi. O‘qituvchi innovatsion texnologiyalarni bilishi va ulardan samarali foydalanishi zarur.

Shuningdek, ta’lim muassasalarida texnik baza yetarli bo‘lishi kerak. Zamonaviy o‘qitish usullarining yana bir muhim jihati shundaki, ular o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish imkonini beradi. Differensial ta’lim orqali o‘quvchilarning bilim darajasi, qobiliyati va qiziqishiga mos topshiriqlar berish mumkin. Natijada har bir o‘quvchi o‘z imkoniyatlari doirasida rivojlanadi. Shu bilan birga, loyiha metodi o‘quvchilarning mustaqil izlanish olib borishiga, muammolarni tahlil qilishiga hamda amaliy natijalarga erishishiga yordam beradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ta’lim jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Elektron resurslar, masofaviy ta’lim platformalari, multimedia vositalari orqali darslar yanada qiziqarli va samarali tashkil etilmoqda. Bu esa o‘quvchilarning axborot bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantiradi. Raqamli texnologiyalar yordamida ta’lim jarayonini individuallashtirish va optimallashtirish imkoniyati ortadi.

XULOSA

Ta’limda o‘qitishning zamonaviy usullari o‘quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Interfaol metodlar, loyiha metodi, muammoli ta’lim, AKT vositalari o‘quvchilarning bilim darajasini oshirishga xizmat qiladi. Bugungi kunda ta’lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi hamda jamiyat ehtiyojlarining ortib borishi o‘qitish jarayonini zamonaviylashtirishni talab etmoqda. Ta’limda o‘qitishning zamonaviy usullari o‘quv jarayonini takomillashtirish, ta’lim sifatini oshirish hamda raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashda muhim omil hisoblanadi. Mazkur tadqiqot davomida interfaol metodlar, muammoli ta’lim, loyiha asosida o‘qitish, axborot texnologiyalaridan foydalanish, aralash ta’lim, kompetensiyaviy yondashuv kabi zamonaviy pedagogik

texnologiyalar tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, zamonaviy o‘qitish metodlari an’anaviy ta’lim usullariga nisbatan samaraliroq bo‘lib, o‘quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshiradi, mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, interfaol metodlar orqali o‘quvchilar o‘z fikrini erkin ifoda etish, jamoada ishlash, muloqot qilish va o‘zaro hamkorlik qilishni o‘rganadilar. Bu esa ularning ijtimoiy faolligini oshirish bilan birga, bilimlarni chuqurroq o‘zlashtirishga xizmat qiladi. Shunday qilib, ta’limda o‘qitishning zamonaviy usullaridan foydalanish bugungi kunning muhim talablaridan biri bo‘lib, u barkamol avlodni tarbiyalash hamda jamiyat taraqqiyotini ta’minlashda muhim o‘rin tutadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta’lim jarayoni yuqori malakali, raqobatbardosh va mustaqil fikrlovchi mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI:

1. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2019.
2. Tolipov O‘. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi. Toshkent, 2018.
3. Yo‘ldoshev J. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2020.
4. Azizxo‘jayeva N. Pedagogik mahorat. Toshkent, 2017.
5. Muslimov N. Kasbiy ta’lim metodikasi. Toshkent, 2016.
6. UNESCO. Education in the 21st century. Paris, 2015.
7. OECD. Future of Education and Skills 2030.
8. Bates T. Teaching in a Digital Age, 2019.